Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

18. listopada 2017.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Socijalna politika – Direktiva 76/207/EEZ – Jednakost postupanja prema muškarcima i ženama u području zapošljavanja i rada – Diskriminacija na temelju spola – Natječaj za upis u policijsku školu u nekoj državi članici – Propis te države članice koji svim kandidatima za primanje na taj natječaj nameće zahtjev minimalne visine”

U predmetu C-409/16,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Symvoulio tis Epikrateias (Državno vijeće, Grčka), odlukom od 15. srpnja 2016., koju je Sud zaprimio 22. srpnja 2016., u postupku

Ypourgos Esoterikon,

Ypourgos Ethnikis paideias kai Thriskevmaton

protiv

Maria-Eleni Kalliri,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: R. Silva de Lapuerta (izvjestiteljica), predsjednica vijeća, C. G. Fernlund, J.-C. Bonichot, S. Rodin i E. Regan, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Mengozzi,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za M.-E. Kalliri, P. Aggelakis, *dikigoros*,

– za grčku vladu, K. Georgiadis, D. Katopodis i E. Zisi, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, M. Patakia i C. Valero, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: grčki

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje Direktive Vijeća 76/207/EEZ od 9. veljače 1976. o provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pogledu pristupa zapošljavanju, strukovnom osposobljavanju i napredovanju te uvjeta rada (SL 1976., L 39, str. 40.), kako je izmijenjena Direktivom 2002/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. rujna 2002. (SL 2002., L 269, str. 15., u daljnjem tekstu: Direktiva 76/207), kao i Direktive 2006/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada (SL 2006., L 204, str. 23.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 1., str. 246. i ispravak SL 2017., L 162, str. 56.).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Ypourgos Esoterikon (ministar unutarnjih poslova, Grčka) i Ypourgos Ethnikis paideias kai Thriskevmaton (ministar nacionalnog obrazovanja i vjerskih poslova, Grčka), s jedne strane, i Maria-Eleni Kalliri, s druge strane, u vezi s tužbom za poništenje koju je potonja podnijela protiv upravnih akata donesenih na temelju nacionalnog propisa koji za primanje kandidata na natječaj za upis u grčku policijsku školu zahtijeva minimalnu visinu.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Članak 1. stavak 1. Direktive 76/207 predviđa:

„Svrha ove Direktive jest primjena načela ravnopravnosti muškaraca i žena [jednakog postupanja prema muškarcima i ženama] u državama članicama, s obzirom na mogućnost zapošljavanja, uključujući profesionalno napredovanje, i stručno osposobljavanje te s obzirom na radne uvjete i socijalnu sigurnost pod uvjetima iz stavka 2. Ovo se načelo u daljnjem tekstu naziva ‚načelo ravnopravnosti [jednakog postupanja]'."

4 Članak 2. te direktive navodi:

„1. U smislu odredaba koje slijede, načelo jednakog postupanja podrazumijeva odsutnost svake izravne ili neizravne diskriminacije na temelju spola, a osobito s obzirom na bračno stanje ili obiteljsku situaciju.

2. Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

– ‚izravna diskriminacija': situacija u kojoj osoba zbog svojeg spola ima nepovoljniji tretman nego što ga ima ili bi ga imala druga osoba u usporedivoj situaciji,

– ‚neizravna diskriminacija' postoji ako prividno neutralna odredba, kriterij ili postupak može na određeni način staviti u nepovoljniji položaj osobe jednog spola u odnosu na osobe drugog spola, osim ako je ta odredba, kriterij odnosno postupak objektivno opravdan legitimnim ciljem i ako su sredstva za postizanje tog cilja prikladna i nužna;

[…] [neslužbeni prijevod]"

5 Članak 3. stavak 1. navedene direktive određuje:

„Primjena načela jednakog postupanja podrazumijeva nepostojanje bilo kakve izravne ili neizravne diskriminacije na temelju spola u javnom ili privatnom sektoru, uključujući javna tijela, s obzirom na:

(a) uvjete pristupa zapošljavanju, samozapošljavanju i radu, uključujući kriterije za izbor kandidata i uvjete primanja u radni odnos, u svim granama djelatnosti i na svim razinama profesionalne hijerarhije, uključujući napredovanje na poslu;

[…] [neslužbeni prijevod]"

Grčko pravo

6 U skladu s člankom 1. stavkom 2. točkom (a) Zakona br. 2226/1994 o upisu, obrazovanju i stručnom usavršavanju u školama policijske akademije i dočasničkog odjela vatrogasne akademije (FEK A' 122), kako je izmijenjen člankom 12. stavkom 1. Zakona br. 2713/1999 (FEK A' 89), a potom člankom 20. Zakona br. 3103/2003 (FEK A' 23), muškarci i žene primaju se u te škole. Na temelju te odredbe, zahtjevi koji se primjenjuju na kandidate i predselekcijski ispiti kojima se podvrgavaju zajednički su za oba spola.

7 Članak 2. stavak 1. točka (f) Predsjedničkog dekreta br. 4/1995 o upisu u škole za policijske časnike i službenike putem sustava općih ispita (FEK A' 1), kako je izmijenjen člankom 1. stavkom 1. Predsjedničkog dekreta br. 90/2003 (FEK A' 82), predviđa da civilni kandidati, muškarci i žene, za škole za policijske časnike i službenike moraju biti visoki najmanje 1,70 metara bez cipela.

Glavni postupak i prethodno pitanje

8 U skladu s odredbama Predsjedničkog dekreta br. 4/1995, kako su izmijenjene odredbama Predsjedničkog dekreta br. 90/2003, odlukom ravnatelja grčke policije, objavljena je obavijest o natječaju za upis u škole za časnike i službenike grčke policije za akademsku godinu 2007. – 2008.

9 Na temelju odredbe II.6 te obavijesti o natječaju, kandidati na tom natječaju morali su biti visoki najmanje 1,70 metara bez cipela.

10 M.-E. Kalliri podnijela je zahtjev za sudjelovanje na tom natječaju, uz traženu popratnu dokumentaciju, policijskoj postaji u Vrachatiju (Grčka), koja joj je vratila tu dokumentaciju iz razloga što nije visoka najmanje 1,70 metara kao što se to zahtijeva člankom 2. stavkom 1. točkom (f) Predsjedničkog dekreta br. 4/1995, kako je izmijenjen člankom 1. stavkom 1. Predsjedničkog dekreta br. 90/2003, s obzirom na to da je visoka samo 1,68 metara.

11 Na temelju tog akta o povratu dokumenata policijske postaje u Vrachatiju, uprava je odbila dopustiti M.-E. Kalliri da sudjeluje na predmetnom natječaju.

12 M.-E. Kalliri osporavala je to odbijanje pred Dioikitiko Efeteio Athinon (Žalbeni upravni sud u Ateni, Grčka), koji je prihvatio njezinu tužbu smatrajući da je članak 2. stavak 1. točka (f) Predsjedničkog dekreta br. 4/1995, kako je izmijenjen člankom 1. stavkom 1. Predsjedničkog dekreta br. 90/2003, protivan ustavnom načelu jednakosti spolova te je ukinuo te odredbe.

13 Ministar unutarnjih poslova i ministar nacionalnog obrazovanja i vjerskih poslova žalili su se na tu odluku koju je donio Dioikitiko Efeteio Athinon (Žalbeni upravni sud u Ateni) pred sudom koji je uputio zahtjev.

14 U tim je okolnostima Symvoulio tis Epikrateias (Državno vijeće, Grčka) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Je li članak 1. stavak 1. Predsjedničke uredbe br. 90/2003 – kojim je izmijenjen članak 2. stavak 1. Predsjedničke uredbe br. 4/1995 i prema kojemu civilni kandidati za škole za policijske časnike i službenike pri Policijskoj akademiji moraju, među ostalim zahtijevanim preduvjetima, ‚biti visoki (muškarci i žene) najmanje 1,70 metara' – u skladu s odredbama direktiva 76/207, 2002/73 i 2006/54, kojima se zabranjuje svaka neizravna diskriminacija na temelju spola u pogledu pristupa zapošljavanju, strukovnom osposobljavanju i napredovanju te uvjeta rada u javnom sektoru (osim ako se takvo u stvarnosti različito postupanje može opravdati objektivnim čimbenicima koji nisu ni na koji način povezani s diskriminacijom na temelju spola te ako ne prelazi ono što je prikladno i nužno radi postizanja cilja koji se tom mjerom želi postići)?"

O prethodnom pitanju

15 Svojim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li odredbe direktiva 76/207 i 2006/54 tumačiti na način da im se protivi propis države članice, poput onog u pitanju u glavnom postupku, koji primanje kandidata na natječaj za upis u policijsku školu te države članice uvjetuje zahtjevom da su kandidati, kojeg god bili spola, visoki najmanje 1,70 metara.

16 Na početku valja utvrditi ulazi li propis o kojem je riječ u glavnom postupku u područje primjene navedenih odredaba.

17 U tom pogledu, valja navesti da se ovaj spor odnosi na upravne akte usvojene tijekom 2007. slijedom toga što je M.-E. Kalliri podnijela zahtjev za primanje na natječaj za upis u škole za časnike i službenike grčke policije za akademsku godinu 2007. – 2008.

18 U skladu s člankom 33. prvim stavkom Direktive 2006/54, rok za njezino prenošenje istekao je 15. kolovoza 2008.

19 Pored toga, na temelju članka 34. stavka 1. te direktive, Direktiva 76/207 stavljena je izvan snage s učinkom od 15. kolovoza 2009.

20 Prema tome, odredbe koje su *ratione temporis* primjenjive na činjenično stanje spora u glavnom postupku nisu odredbe Direktive 2006/54, nego Direktive 76/207.

21 Iz članka 1. stavka 1. Direktive 76/207 slijedi da je njezina svrha provedba načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama s obzirom na mogućnost zapošljavanja, uključujući profesionalno napredovanje, i strukovno osposobljavanje.

22 Članak 3. stavak 1. točka (a) navedene direktive zabranjuje bilo kakvu izravnu ili neizravnu diskriminaciju na temelju spola u javnom ili privatnom sektoru, uključujući javna tijela, s obzirom na uvjete pristupa zapošljavanju, samozapošljavanju i radu, uključujući kriterije za izbor kandidata i uvjete primanja u radni odnos.

23 Slijedi da je Direktiva 76/207 primjenjiva na osobu koja želi pristupiti zapošljavanju, uključujući što se tiče mjerila odabira i uvjeta primanja u taj radni odnos (vidjeti po analogiji presudu od 28. srpnja 2016., Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, t. 34.).

24 To je slučaj osobe koja je, poput M.-E. Kalliri, podnijela prijavu za sudjelovanje na natječaju za upis u policijsku školu u jednoj državi članici.

25 Međutim, s obzirom na to da predviđa da osobe koje su visoke manje od 1,70 metara ne mogu biti primljene na natječaj za upis u grčku policijsku školu, propis u pitanju u glavnom postupku utječe na uvjete primanja u radni odnos tih radnika i stoga se mora smatrati da utvrđuje pravila u području pristupa zapošljavanju u javnom sektoru, u smislu članka 3. stavka 1. točke (a) Direktive 76/207 (vidjeti po analogiji presude od 13. studenoga 2014., Vital Pérez, C-416/13, EU:C:2014:2371, t. 30. i od 15. studenoga 2016., Salaberria Sorondo, C-258/15, EU:C:2016:873, t. 25.).

26 Iz toga slijedi da spor poput onog o kojem odlučuje sud koji je uputio zahtjev ulazi u materijalno područje primjene Direktive 76/207.

27 Slijedom toga, valja ispitati stvara li propis u pitanju u glavnom postupku diskriminaciju zabranjenu tom direktivom.

28 U tom pogledu, razvidno je da taj propis na isti način postupa s osobama koje se prijavljuju za natječaj za upis u policijsku školu, neovisno o tome kojeg su spola.

29 Prema tome, navedeni propis ne stvara izravnu diskriminaciju, u smislu članka 2. stavka 2. prve alineje Direktive 76/207.

30 Neovisno o tome, takav propis može činiti neizravnu diskriminaciju, u smislu tog članka 2. stavka 2. druge alineje.

31 Iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da postoji neizravna diskriminacija na temelju spola kada primjena nacionalne mjere, iako je formulirana na neutralan način, činjenično stavlja u nepovoljniji položaj mnogo veći broj žena nego muškaraca (vidjeti osobito presude od 2. listopada 1997., Kording, C-100/95, EU:C:1997:453, t. 16. i od 20. lipnja 2013., Riežniece, C-7/12, EU:C:2013:410, t. 39.).

32 U ovom slučaju, sud koji je uputio zahtjev sam je u svojoj odluci zaključio da je mnogo veći broj žena nego muškaraca visok manje od 1,70 metara, tako da su primjenom navedenog propisa žene vrlo jasno u nepovoljnijem položaju u odnosu na muškarce kad je riječ o primanju na natječaj za upis u škole za časnike i službenike grčke policije. Slijedi da propis u pitanju u glavnom postupku stvara neizravnu diskriminaciju.

33 Međutim, iz članka 2. stavka 2. druge alineje Direktive 76/207 proizlazi da takav propis ne bi činio neizravnu diskriminaciju zabranjenu tom direktivom ako je objektivno opravdan legitimnim ciljem i ako su sredstva za postizanje tog cilja prikladna i nužna.

34 Iako je na sudu koji je uputio zahtjev da utvrdi postoji li takvo opravdanje, Sud – koji je pozvan dati nacionalnom sudu korisne odgovore – ipak je ovlašten dati naznake koje mogu omogućiti tom sudu da donese odluku (vidjeti u tom smislu presudu od 10. ožujka 2005., Nikoloudi, C-196/02, EU:C:2005:141, t. 48. i 49.).

35 U ovom slučaju, grčka vlada ističe da je cilj propisa u pitanju u glavnom postupku omogućiti učinkovito obavljanje zadaća grčke policije i da posjedovanje određenih posebnih fizičkih kvaliteta, kao što je to minimalna visina, čini nužan i prikladan uvjet za postizanje tog cilja.

36 Valja podsjetiti da je Sud već presudio da potreba da se osigura operativna spremnost i dobro funkcioniranje policijskih službi čini legitiman cilj (vidjeti, što se tiče članka 4. stavka 1. Direktive Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja (SL 2000., L 303, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 1., str. 69.), čiji su struktura, odredbe i cilj uvelike usporedivi s onima Direktive 76/207, presude od 13. studenoga 2014., Vital Pérez, C-416/13, EU:C:2014:2371, t. 44. i od 15. studenoga 2016., Salaberria Sorondo, C-258/15, EU:C:2016:873, t. 38.)).

37 Neovisno o tome, valja provjeriti je li zahtjev minimalne visine, poput onog predviđenog propisom u pitanju u glavnom postupku, prikladan za osiguravanje ostvarenja cilja kojemu taj propis teži i ne prekoračuje li ono što je nužno za njegovo postizanje.

38 U tom pogledu, iako je točno da obavljanje policijskih zadataka koji se odnose na zaštitu osoba i imovine, uhićenje i nadzor počinitelja kaznenih djela te preventivne ophodnje može zahtijevati uporabu fizičke sile i podrazumijevati posebnu fizičku sposobnost, ostaje činjenica da određeni policijski zadaci, poput pomoći građanima ili upravljanja prometom, očito ne zahtijevaju značajan fizički angažman (vidjeti u tom smislu presudu od 13. studenoga 2014., Vital Pérez, C-416/13, EU:C:2014:2371, t. 39. i 40.).

39 Pored toga, čak i da svi zadaci koje obavlja grčka policija zahtijevaju posebnu fizičku sposobnost, takva sposobnost nije nužno vezana uz posjedovanje minimalne visine niti su osobe niže od toga prirodno lišene te sposobnosti.

40 U tom kontekstu, može se osobito uzeti u obzir činjenica da je grčki propis, za potrebe primanja na natječaj za upis u škole za časnike i službenike grčke policije, do 2003. godine zahtijevao različite minimalne visine za muškarce i žene, s obzirom na to da je minimalna visina za žene bila 1,65 metara, u odnosu na 1,70 metara za muškarce.

41 Također su relevantne okolnosti, koje ističe M.-E. Kalliri, da se, kad je riječ o grčkim oružanim snagama, lučkoj policiji i obalnoj straži, zahtijevaju različite minimalne visine za muškarce i za žene i da je za žene minimalna visina 1,60 metara.

42 U svakom slučaju, cilj kojemu teži propis u pitanju u glavnom postupku mogao bi se postići mjerama koje su manje nepovoljne za osobe ženskog spola, kao što je to predselekcija kandidata za natječaj za upis u škole za policijske časnike i službenike utemeljena na posebnim testiranjima kojima se mogu provjeriti njihove fizičke sposobnosti.

43 Slijedi da, ovisno o provjerama koje su na sudu koji je uputio zahtjev, navedeni propis nije opravdan.

44 U tim okolnostima, na postavljeno pitanje valja odgovoriti da odredbe Direktive Vijeća 76/207 treba tumačiti na način da im se protivi propis države članice, poput onog u pitanju u glavnom postupku, koji primanje kandidata na natječaj za upis u policijsku školu te države članice uvjetuje zahtjevom da su kandidati, kojeg god bili spola, visoki najmanje 1,70 metara, s obzirom na to da taj propis stavlja u nepovoljniji položaj mnogo veći broj osoba ženskog spola nego muškog spola i da nije prikladan i nužan za postizanje legitimnog cilja kojemu teži, što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri.

Troškovi

45 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

Odredbe Direktive Vijeća 76/207/EEZ od 9. veljače 1976. o provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pogledu pristupa zapošljavanju, strukovnom osposobljavanju i napredovanju te uvjeta rada, kako je izmijenjena Direktivom 2002/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. rujna 2002., treba tumačiti na način da im se protivi propis države članice, poput onog u pitanju u glavnom postupku, koji primanje kandidata na natječaj za upis u policijsku školu te države članice uvjetuje zahtjevom da su kandidati, kojeg god bili spola, visoki najmanje

1,70 metara, s obzirom na to da taj propis stavlja u nepovoljniji položaj mnogo veći broj osoba ženskog spola nego muškog spola i da nije prikladan i nužan za postizanje legitimnog cilja kojemu teži, što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri.

Potpisi